

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060201

DOM
2017-05-19
Stockholm

Mål nr
M 9227-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-10-06 i mål nr M 1340-15,
se bilaga A

KLAGANDE

Oskarshamns kommun
c/o Tekniska nämnden

Ombud: A L A

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Kalmar län

2. Naturskyddsföreningen i Kalmar län

Ombud: C L J

SAKEN

Tillstånd till fortsatt och utökad drift av Figeholms avloppsreningsverk

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens dom och visar målet åter till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Dok.Id 1340730

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

BAKGRUND

Oskarshamns kommun har ansökt om tillstånd till fortsatt och utökad drift vid Fieholms avloppsreningsverk. Projektet ska delas upp i två etapper, där etapp 2 avser en dubbelt så stor maximal genomsnittlig veckobelastning som etapp 1. Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Kalmar län meddelade den 19 februari 2015 tillstånd till så väl etapp 1 som etapp 2. Naturskyddsföreningen, som inte yttrat sig över ansökan till miljöprövningsdelegationen, överklagade beslutet endast såvitt avsåg etapp 2. Den 6 oktober 2016 upphävde mark- och miljödomstolen tillståndet avseende etapp 2.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Oskarshamns kommun har yrkat att mark- och miljödomstolens dom ska undanröjas och målet återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Länsstyrelsen i Kalmar län har medgett kommunens yrkande.

Naturskyddsföreningen i Kalmar län har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har uppgett bl.a. följande till stöd för sin respektive talan:

Kommunen

Mark- och miljödomstolen uppmärksammade inte kommunen på den skärpta rättstillämpning som Weserdomen innebär, trots att den rättstillämpningen lades till grund för domen. Mark- och miljödomstolen var skyldig att se till att målet blev så utrett som dess beskaffenhet krävde. Kommunen borde därför ha fått möjlighet att komplettera utredningen och domstolen borde ha hållit sammanträde i målet. Mark- och miljödomstolen har inte heller kommunicerat Naturskyddsföreningens sista inlägga i processen med kommunen och det har inte funnits förutsättningar att underlåta sådan kommuni-

cering. Vidare borde mark- och miljödomstolen ha prövat om striktare villkor kunde meddelas innan domstolen upphävde tillståndet avseende etapp 2.

Kommunen har anlitat en konsult för att utföra en spridningsberäkning för området samt kompletterande utredningar för bedömning av påverkan på miljökvalitetsnormerna, vilka kommer att färdigställas inom kort. Det är lämpligt att den fortsatta handläggningen sker i mark- och miljödomstolen.

Länsstyrelsen

Målet ska i första hand återförvisas till mark- och miljödomstolen. Eftersom Weserdomen meddelades först efter miljöprövningsdelegationens beslut, ställde miljöprövningsdelegationen inte de krav på utredningar som krävs enligt Weserdomen. Mark- och miljödomstolen borde därför ha förelagt kommunen att komplettera ansökan i behövlig omfattning, dvs. så att det skulle ha varit möjligt att fastställa om verksamheten riskerar att medföra en försämring i recipienten. Det är dessutom av stor vikt för ledningen av rättstillämpningen att frågan om bestämmelserna i ramdirektivet för vatten blir utförligt belysta.

Naturskyddsföreningen

Statusen för Fågelöfjärden är inte bra, vilket bl.a. beror på övergödning och miljögifter. Det befintliga reningsverket är undermåligt. Om etapp 2 tillåts finns det risk för att miljökvalitetsnormerna för vatten avseende Fågelöfjärden inte nås. Ett tillstånd för etapp 2 strider alltså mot EU-domstolens uttalande i Weserdomen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan i målet är om det har förekommit rättegångsfel i mark- och miljödomstolen som medför att det finns skäl att återförvisa målet dit. I dessa delar har kommunen pekat på bristande kommunikering och bristande materiell processledning.

Bristande kommunikering

Enligt 5 kap. 1 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska lagen (1996:242) om domstolsärenden (ÄL) tillämpas i mål av nu aktuellt slag. Enligt 22 § första stycket ÄL får ett mål inte avgöras utan att den som är part har fått kännedom om en uppgift som har tillförts målet genom någon annan än parten och fått tillfälle att yttra sig över den. Sådan kommunikering får dock underlåtas om avgörandet inte går parten emot, uppgiften saknar betydelse eller om det av någon annan anledning är uppenbart obehövt att parten får kännedom om uppgiften.

Miljöprövningsdelegationens beslut överklagades av Naturskyddsföreningen till mark- och miljödomstolen. Naturskyddsföreningen gav in tre yttranden till mark- och miljödomstolen; en överklagandeskrift (underrättens aktbilaga 1, uab 1), en komplettering (underrättens aktbilaga 5, uab 5) och ett yttrande över kommunens och länsstyrelsens svarsskrifter (underrättens aktbilaga 13, uab 13). Av underrättsakten och domstolarnas målhanteringssystem framgår endast att mark- och miljödomstolen har skickat över uab 1 till kommunen för yttrande, men däremot inte uab 5 eller uab 13. Kommunen har i och för sig endast påstått att den inte har fått del av uab 13, men det framgår inte av kommunens yttrande när eller hur kommunen skulle ha fått del av uab 5 eller om kommunen har fått möjlighet att yttra sig över innehållet i den innan målet avgjordes. Mark- och miljööverdomstolen finner därför att det inte är utrett annat än att mark- och miljödomstolen inte har tillsett att kommunen fått del av och möjlighet att yttra sig över innehållet i uab 5 och 13 innan målet avgjordes.

Naturskyddsföreningen gjorde vissa påpekanden i uab 5 och 13, som inte framgår av uab 1. I uab 5 och uab 13 pekade Naturskyddsföreningen på den så kallade Weser-

domen (EU-domstolens dom den 1 juli 2015 i mål nr C 461-13) och i uab 13 ifrågasatte Naturskyddsföreningen kommunens antagande om utspädning av avloppsvattnet. Eftersom Weserdomen meddelades först efter miljöprövningsdelegationens beslut och då Naturskyddsföreningen inte yttrat sig till miljöprövningsdelegationen, är det fråga om nya uppgifter som har tillförts målet av annan än kommunen. Av domskälen framgår att mark- och miljödomstolen har lagt de nya uppgifterna till grund för sin bedömning, vilken dessutom har gått kommunen emot. Det fanns därför inte förutsättningar för att underlåta att kommunicera uppgifterna med kommunen. Mark- och miljödomstolen borde alltså ha kommunicerat de nya uppgifterna med kommunen och gett kommunen tillfälle att yttra sig över dem innan målet avgjordes. Mark- och miljödomstolens underlåtenhet att göra det är att betrakta som ett rättegångsfel.

Bristande materiell processledning

I miljömål gäller att prövningsmyndigheten har en skyldighet att bedriva aktiv materiell processledning så att utredningen får den inriktning och omfattning som krävs. Det åligger domstolen att bland annat göra klart för sökanden vilka brister i utredningen som den anser finns (jfr 12 § ÄL och 22 kap. 11 § miljöbalken analogt samt prop. 1997/98:45 s. 294 och MÖD 2015:23).

Frågan i mark- och miljödomstolen var om det var rätt av miljöprövningsdelegationen att ge tillstånd till etapp 2. Miljöprövningsdelegationen hade, med tillämpning av då gällande rätt, funnit att verksamheten kunde tillåtas trots att miljöprövningsdelegationen bedömde att verksamhetens utsläpp riskerade att få en negativ påverkan på samtliga kvalitetsfaktorer som ingår i bedömningen av recipientens ekologiska status och därmed bidra till att miljökvalitetsnormerna för ekologisk status inte skulle följas.

Efter miljöprövningsdelegationens avgörande meddelades Weserdomen (i mark- och miljödomstolens dom benämnd ”Bremen-domen”), som har medfört att miljökvalitetsnormer för ekologisk status har fått en skärpt innebörd jämfört med hur de tidigare har uppfattats i svensk rätt (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 18 oktober 2016 i mål nr M 4160-15). Genom Weserdomen förtydligades det att medlemsstaterna är skyldiga att inte ge tillstånd till projekt som kan leda till försämring av en ytvatten-

förekomsts status eller som äventyrar uppnåendet av en god status hos ytvattenförekomsten samt att det är fråga om en försämring redan om en kvalitetsfaktor försämras med en klass. Sammanfattningsvis innebar Weserdomen att förutsättningarna för prövningen ändrades på ett avgörande sätt under processen i mark- och miljödomstolen, vilket fick en avgörande betydelse för prövningens omfattning och innehåll samt för behovet av utredning i målet.

Mark- och miljödomstolen, som prövade tillåtligheten utifrån Weserdomen, fann att etapp 2 inte kunde tillåtas. Enligt mark- och miljödomstolen hade kommunen inte visat att utsläppsökningen efter den etappen kunde begränsas så att ingen försämring av recipienten kunde befaras. Vid den bedömningen beaktade mark- och miljödomstolen bl.a. att det inte framgick hur det inflöde som låg till grund för kommunens antagande om utspädning och bedömning av utsläppets effekter beräknats. Vidare fann mark- och miljödomstolen att det inte fanns underlag för att pröva andra villkorsnivåer som skulle göra det möjligt att klara icke-försämringskravet.

Trots de brister i utredningen som mark- och miljödomstolen ansåg fanns, har domstolen varken ställt några frågor till kommunen eller gett kommunen möjlighet att komplettera utredningen i målet. Vidare har mark- och miljödomstolen varken uppmärksammat kommunen på det förändrade rättsläget eller gett kommunen tillfälle att yttra sig över hur det påverkade bedömningen i det aktuella målet. Mark- och miljödomstolen har alltså underlåtit att bedriva materiell processledning i målet och det har medfört att utredningen varit otillräcklig för den prövning som skulle göras där. Mark- och miljööverdomstolen, som anser att skyldigheten att bedriva materiell processledning är särskilt långtgående när förutsättningarna för prövningen ändras under pågående process, finner att den bristande processledningen har utgjort ett rättegångsfel.

Undanröjande och återförvisning

Det saknas bestämmelser i ÄL om när ett rättegångsfel ska medföra att en högre domstol återförvisar ett mål till en lägre instans. Enligt förarbetena till nämnda lag bör motsvarande bestämmelser i rättegångsbalken kunna tillämpas analogt, vilket också

har skett i praxis (jfr prop. 1995/96:115 s. 122 och MÖD 2015:25). Enligt 50 kap. 28 § rättegångsbalken får hovrätten undanröja tingsrättens dom på grund av rättegångsfel endast om felet kan antas ha inverkat på målets utgång och inte utan väsentlig olägenhet kan avhjälpas i hovrätten. I det aktuella fallet framgår det av mark- och miljödomstolens domskäl att de aktuella rättegångsfelen har haft en avgörande betydelse för utgången i målet.

Kommunen har uppgett att den avser att komplettera ansökan med en spridningsberäkning för området och kompletterande utredningar för bedömning av påverkan på miljö kvalitetsnormerna. Eftersom det inte är fråga om en enklare komplettering utan avancerad utredning av grundläggande betydelse för tillåtligheten av etapp 2, är det med beaktande av instansordningsprincipen inte lämpligt att den fortsatta handläggningen sker i Mark- och miljööverdomstolen. Rättegångsfelen kan därför inte utan väsentlig olägenhet avhjälpas genom att Mark- och miljööverdomstolen prövar målet i sak. Den överklagade domen ska därför undanröjas och målet återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Anna Tiberg och Margaretha Gistorp, tekniska rådet Yvonne Eklund samt tf. hovrättsassessorn Elin Samuelsson, referent.

Föredragande har varit Johan Erlandsson.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och
miljödomstolen
4:5

DOM
2016-10-06
meddelad i
Växjö

Mål nr M 1340-15

KLAGANDE

Naturskyddsföreningen i Kalmar län

MOTPART

1. Länsstyrelsen i Kalmar län
2. Oskarshamns kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Miljöprövningsdelegationens vid länsstyrelsen i Kalmar Län, beslut den 19 februari 2015 i ärende nr 551-7265-13, se bilaga 1

SAKEN

Tillstånd till utökad drift av Figeholms avloppsreningsverk

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver tillståndet i den del som avser en maximal genomsnittlig veckobelastning uppgående till 7 000 personekvivalenter och föreskriver att tillståndet ska avse en maximal genomsnittlig veckobelastning uppgående till 3 500 personekvivalenter.

Dok.Id 361758

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 130 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Kalmar län (miljöprövningsdelegationen) har i beslut den 19 februari 2015 meddelat Tekniska nämnden vid Oskarshamns kommun (nämnden) tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till utökad drift av Figeholms avloppsreningsverk på fastigheten X med en maximal genomsnittlig veckobelastning uppgående till 7 000 personekvivalenter. Tillståndet förenades med villkor.

Naturskyddsföreningen i Kalmar län (föreningen) har överklagat miljöprövningsdelegationens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Föreningen har yrkat, som den slutligen klargjort, att miljöprövningsdelegationens beslut ska upphävas i den del det innebär en ökning från 3 500 personekvivalenter till en anslutning av 7 000 personekvivalenter mot bakgrund av den kraftiga höjningen av utsläppsmängder av kväve och fosfor som länsstyrelsens tillstånd medger. Föreningen motsätter sig inte att avloppet samordnas med ABB Figeholm.

De motsätter sig däremot tillståndet för utbyggnad till 7 000 personekvivalenter i kombination med den kraftiga höjningen av utsläppsmängden av kväve och fosfor som länsstyrelsens tillstånd medger.

Länsstyrelsen i Kalmar län (länsstyrelsen) och **nämnden** har motsatt sig föreningens överklagande.

Föreningen har till stöd för sin talan anfört bland annat följande.

Föreningen ifrågasätter om det är förenligt med miljöbalken, EU:s vattendirektiv och rådande miljökvalitetsnormer att tredubbla utsläppsmängden av kväve/år och sexdubbla mängden fosfor/år i förhållande till nuvarande drift vid reningsverket i Figeholm. Detta uppnås vid fullt utbyggt reningsverk enligt beslutet vid 7 000 personekvivalenter.

Föreningen är positiv till att reningsverket moderniseras och att utsläppsmängderna per person reduceras, men föreningen ifrågasätter omfattningen av tillståndet. Föreningen motsätter sig steget upp till 7 000 personekvivalenter. Det är egentligen inte rimligt att tillåta större totalutsläpp än vad som sker idag, helst skulle det nya reningsverket medföra lägre totala utsläppsmängder av kväve och fosfor. Försiktighetsprincipen ska gälla och då går det inte att bara spekulera i vad de nya höga nivåerna kommer att få för följder för vattenkvalitén. Inom två kilometer sydväst om utsläppspunkten ligger Natura2000-området och naturreservatet Virbo med Ekö skärgård, även fågelskyddsområde. Det finns också många andra fågelskyddsområden i närheten av utsläppet. Utsläppet kommer att ske längst in i vikarna sydväst om Figeholms samhälle. Övergödningen är ytterst påtaglig där redan idag med kraftig igenväxning och statusen i vattnet är inte tillfredsställande utan behöver bli bättre, vilket framgår av ansökan. Med de påslag som kommer att bli följden av länsstyrelsens beslut riskerar vattenstatusen i området och i kustvattnet att försämrats kraftigt. Många trånga vikar i området är redan mycket syrefattiga med döda bottnar som följd. Östersjön är ett känsligt hav och alla utsläppspunkter har betydelse för totalen. Det krävs bättre lösningar om så stora reningsmängder ska tillåtas.

Föreningen vänder sig emot att Oskarshamns kommun gör ett vagt antagande om att de förhärskande sydväst-vindarna sommartid ska föra ut avloppsvattnet för utspädning i Kalmarsund. Av en karta framgår att vinden i så fall för ut vattnet till Fågelöfjärden, där den vanliga sydliga sjöbrisen sommartid medför att vattnet istället trycks in i fjärden. Vindriktningen säger dessutom inget om hur undervattenströmmarna går. Avloppet leds ut söder om Björnö. Vikarna runt Björnö, Stackö, Lindö och Lökö är trånga och kraftigt igenväxta. Bottnarna är döda på många håll. Strax söder om Lökö börjar Ekö naturreservat.

Det krävs andra lösningar/bättre teknik för att ge tillstånd till full utbyggnad. Föreningen kräver att ett nytt avloppsreningsverk byggs enligt kraven i miljöbalken, försiktighetsprincipen och EU:s vattendirektiv, enligt vilka ingen ny vattenverksamhet får medföra negativa konsekvenser för vattenmiljön.

Föreningen har åberopat ett förhandsavgörande från EU-domstolen, C 461-13, dom av den 1 juli 2015, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland e.V. mot Förbundsrepubliken Tyskland och Freie Hansestadt Bremen.

Länsstyrelsen har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. Länsstyrelsen vidhåller de motiveringar för tillstånd till utökad drift vid Figeholms avloppsreningsverk som återfinns i det av miljöprövningsdelegationen meddelade beslutet från den 19 februari 2015.

Nämnden har till stöd för sin talan anfört bland annat följande.

Nämnden har i sin tillståndsansökan med tillhörande kompletteringar bland annat beskrivit effekterna av den ökade belastningen på recipienten. I deras komplettering den 17 september 2014 framgår effekterna på: Statusklassningen av Fågelöfjärden, växtplankton, makroalger, bottenfauna, syrgasförhållanden, ljusförhållanden och näringsämnen, det vill säga en komplett genomgång av inverkan på recipienten. Ovan redovisade genomgång har sammanfattats med bland annat följande konstaterande: ”Fågelöfjärden i stort har en relativt snabb/god vattenomsättning och stort utbyte med utsjövatten, vilket medför att den ökade närsaltbelastningen från Figeholms ARV får en mindre påverkan.” Vidare konstateras att ”Den dominerande vindriktningen i Oskarshamns kommun under vår, sommar och höst är sydväst vilket innebär bra möjligheter för det utgående vattnet från Figeholms ARV att sprida sig till resten av vattenförekomsten”.

Karaktären på det renade avloppsvattnet kan betraktas som ett normalt kommunalt spillvatten med för recipienten känd påverkan. Mot bakgrund av ovan beskrivna genomgång av påverkan på recipienten, utifrån denna genomgång dragna slutsatser, samt spillvattnets karaktär ser nämnden inte att försiktighetsprincipen frångås.

Idag sker under en provotid sambehandling av ABB:s processavloppsvatten och det kommunala spillvattnet. Enligt beräkningar som ABB har genomfört, och som kommunen har bilagt yttrandet, har den totala belastningen till recipienten minskat

genom sambehandlingen. Det organiska materialet till recipienten, mätt som COD_{Cr}, har halverats från cirka 30 ton per år till 15 ton per år. Kvävemängden till recipienten har minskat från cirka fem ton per år till tre ton per år och fosformängden har minskat från 40 kg per år till 25 kg per år. Således har sambehandlingen av ABB:s processavloppsvatten och det kommunala spillvattnet medfört en betydande reduktion av utsläpp till recipienten.

För närvarande utgör ABB:s processavloppsvatten cirka 35 procent av den totala belastningen till det kommunala avloppsreningsverket (cirka 600 personekvivalenter av totalt 1 700 personekvivalenter). ABB har tidigare aviserat att de ska öka sin produktion vid fabriken i Figeholm, vilket skulle medföra en ökad belastning till det kommunala reningsverket motsvarande en belastning om cirka 1 250 personekvivalenter. Vid en belastning på 6 000 personekvivalenter skulle således cirka 20 procent utgöras av ABB:s processavloppsvatten, det vill säga en betydande del av den framtida ansökta belastningen. Som nämndes ovan har man kunnat konstatera att en sambehandling av de båda avloppen medför en betydande minskning av de totala utsläppen till recipienten, vilket talar för en sambehandling i det kommunala reningsverket.

Det är bättre att samla allt avloppsvatten från en eventuell tillkommande turistanläggning till befintligt reningsverk. Ett större reningsverk ger normalt sett bättre reningseffekt och är kostnadseffektivare än två mindre reningsverk.

DOMSKÄL

Talerätt

Mark- och miljödomstolen finner att föreningen har talerätt i målet.

Prövningsramen

På sätt som föreningens yrkande slutligt har formulerats får det anses klargjort att det endast är etapp 2 som omfattas av överklagandet. Mark- och miljödomstolen är därmed förhindrad att inom ramen för detta mål pröva tillåtligheten av etapp 1.

I målet ska således bedömas om ansökt utsläppsökning kan anses vara tillåtlig utifrån den ökade belastningen på näringsförhållandena i recipienten som etapp 2 innebär, eller om villkoren utgör tillräcklig begränsning av utsläppen för denna etapp för att recipientpåverkan ska kunna anses vara acceptabel (motsvarande föreningens yrkande om att utsläppen inte ska tillåtas öka).

Vad ansökan/tillståndet omfattar

Inledningsvis behövs en översikt över ansökta mängder och etapper, då ansökan med kompletteringar är svåröverskådlig. Nuvarande reningsverk är dimensionerat för 2 500 personekvivalenter (pe), varav 1 200 pe utnyttjats fram till överföring av avloppsvatten från ABB. Behandlad avloppsvattenmängd ökar därefter från ca 1100 till knappt 1 400 m³/dygn. ABB:s belastning motsvarar nu ca 600 pe men kan vid maximal produktion svara mot 1 700 pe. Etapp 1 efter ombyggnad av reningsverket innebär kapacitet för maximal genomsnittlig veckobelastning om 3 500 pe och ett medeldygsflöde om 2 000 m³/dygn. Etapp 2 innebär, efter utbyggnad av en planerad turistanläggning, en inkommande belastning motsvarande 7 000 pe, med ett medeldygsflöde om 3 000 m³/dygn. Kommunen har åtagit sig att under etapp 1 införa utökad rening via antingen en biofilmsanläggning eller en SBR-anläggning (satsvis biologisk reaktor) men inte någon ytterligare reningsutbyggnad i etapp 2. Mark- och miljödomstolen betonar att åtagandet för etapp 1 är väsentligt för tillåtligheten i denna del, som kommentar till föreningens yrkande om att utsläppen inte ska tillåtas åka.

För att jämföra med villkorsnivåerna i det överklagade beslutet behövs uppgifter om halter, men i ansökan anges huvudsakligen utsläppsmängder som kg/år. Utgående halter under perioden 2007-2012 var enligt ansökan 0,13 mg/l totalfosfor och 3,9 mg/l BOD₇. Utsläppshalten av totalkväve kan utifrån flöde och mängduppgift uppskattas till genomsnittligen 12 mg/l. I bilaga till kommunens yttrande till domstolen har dock redovisats medelhalter för perioden november 2013-april 2015. Därvid framgår 0,08 mg/l totalfosfor, 8,8 mg/l totalkväve och 3,6 mg/l BOD₇. Dessa halter skiljer sig inte nämnvärt från en testperiod 2011-2012. Det tillförda processvattnet från ABB innebär alltså utspädning avseende fosfor och kväve-

föreningar, men inte avseende BOD₇. En ökad mikrobiell aktivitet anges kunna bättra reningen genom att processvattnet tillför värme. Kommunen har redovisat att genom sambehandlingen av avloppsvattnen sker en minskning av totalbelastningen på recipienten med ca 40 % avseende fosfor och kväve.

För ansökta utsläppsmängder vid utbyggnad har kommunen däremot utgått från utgående halter på 0,3 mg/l fosfor och 10 mg/l BOD₇. I den första etappen har kommunen bedömt att en totalkvävehalt om 10 mg/l ska kunna klaras även utan extra åtgärder.

Tillåtlighet utifrån påverkan på ytvattenstatus

Miljöprövningsdelegationen (MPD) har baserat sitt beslut på tolkningen att miljökvalitetsnormerna för vatten inte ska anses vara gränsvärdesnormer, dvs. att kraven i EU:s vattendirektiv (2000/60 /EG) om icke-försämring av statusen på en vattenförekomst inte ska anses vara bindande utan ska underkastas en avvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken (MB), varvid MPD har bedömt att det inte anses vara skäligt att kräva mer långtgående rening avseende främst kväveföreningar.

Sedan MPD beslutade i ärendet har det tillkommit två domar från EU-domstolen, dels den s.k. Bremen-domen C 461-13, dels domen om Schwarze Sulm C 346-14.

Mark- och miljödomstolen menar att dessa domar ger uttryck för att ett tillstånd inte får ges om det kan medföra att en försämring av en ytvattenförekomsts status eller när uppnåendet av en god status eller en god ekologisk potential äventyras som en följd av att tillstånd ges. Vidare har fastlagts att en försämring av status hos en ytvattenförekomst föreligger så snart som statusen hos minst en av kvalitetsfaktorerna enligt bilaga V till direktivet blir försämrade en klass. I den lägsta kvalitetsklassen får ingen försämring ske av en kvalitetsfaktor. Undantag kan bara göras för projekt som omfattas av ett allmänintresse av större vikt, om samtidigt övriga kriterier i artikel 4:7 i ramdirektivet för vatten är uppfyllda (bl.a. att alla genomförbara åtgärder har vidtagits och att inga alternativa lösningar finns som vore bättre för miljön). I den senare domen har uttalats att produktion av förnybar energi, i

enlighet med EU:s energipolitik, kan vara ett sådant viktigt allmänintresse. Mark- och miljödomstolen bedömer att utbyggnad med en fritidsby inte utgör ett sådant samhällsintresse som ska beaktas.

Detta innebär att dessa domar neutraliserar den tidigare tolkning som MPD baserat sitt beslut på, och det måste bedömas om en försämring av någon statusklass eller kvalitetsfaktor befaras. Det innebär också att en hänvisning till tidigare mer eller mindre uttalad praxis om utsläppskrav för avloppsrening inte längre alltid är självklar. Prövningens inriktning mot förhållandena i det enskilda fallet förstärks därigenom.

Av bilagan till kommunens komplettering den 15 september 2014 av ansökan, framgår att bland kvalitetsfaktorerna för bedömning av ekologisk status är statusen för växtplankton och näringsämnen måttlig och för bottenfaunan otillfredsställande. Bedömningen av effekterna av ett utökat utsläpp baseras i huvudsak på ett antagande om att kraftig utspädning sker till följd av inflöde från omgivande vattenförekomster. Någon redovisning av hur detta inflödet har beräknats framgår dock inte. MPD har dock dragit slutsatsen av ansökan att statusen för i stort sett alla kvalitetsfaktorer avseende ekologisk status befaras att försämrats i stället för att förbättras. Enligt tillämplig miljökvalitetsnorm ska en god status uppnås inom en viss tidsperiod.

Mark- och miljödomstolen drar av detta slutsatsen att tillstånd inte kan lämnas till utbyggnadsetapp 2, med de utsläppsökningar som ansökan beskriver. Kommunen har inte visat att utsläppsökningen efter den etappen kan begränsas så att ingen försämring av recipienten befaras.

Utsläppsvillkor

Överklagandet innebär också, så som domstolen tolkar det, frågan huruvida det går att genom villkor begränsa utsläppen under etapp 2. Eftersom ansökan och tillståndsbeslutet är inriktade på att mer långtgående utsläppskrav anses vara oskäligen och eftersom inte heller några alternativa utsläppscenarier med förstärkt rening har

beskrivits, finns det inte underlag för att pröva andra villkorsnivåer i förhållande till möjligheterna att klara icke-försämringskravet för den ekologiska statusen hos recipienten. Baslutet ska alltså upphävas i den del som avser veckobelastning upp till 7 000 pe och tillståndet begränsas till 3 500 pe.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 27 oktober 2016.

Cecilia Giese Hagberg

Bruno Bjärnberg

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Cecilia Giese Hagberg, ordförande, och tekniska rådet Bruno Bjärnberg samt de särskilda ledamöterna Pergöran Andersson och Jan-Åke Jacobson. Föredragande har varit beredningsjuristen Karin Lundström.